

Rutin för hantering av allergier och överkänslighet

Antagen av	
Antaget	
Ersätter tidigare version	Handlingsplan och rutiner för allergier och överkänslighet
Gäller för	
Dokumentansvarig	Frida Berggren

Innehåll

Handlingsplan och rutiner för allergier och överkänslighet	3
Syfte	3
Omfattning	3
Bakgrund	3
Genomförande.....	3
Uppdatering och uppföljning.....	5
Bilaga 1 Dokumentation vid avvikelser från rutiner	6
Bilaga 2 Anvisningar för verksamhet städ	7
1.1.1 Daglig städning respektive veckostädning	7
1.1.2 Storstädning – fönsterputsning samt städning på hög höjd	8
1.1.3 Kemikalier	9
Bilaga 3 Inköp av livsmedel.....	10
Bilaga 4 Behandling vid överkänslighetsreaktion/anafylaktisk chock.....	11
Övriga akuta åtgärder	12
Källor.....	13

Handlingsplan och rutiner för allergier och överkänslighet

Syfte

Att säkerställa att rutiner för hantering av allergier och överkänslighet följs.

Omfattning

Handlingsplanen omfattar personal inom skola och fritidsverksamhet samt verksamhet måltid och städ. För barn/elev med svårare allergi kan det även behövas individuella anpassningar.

Bakgrund

I dag uppger var tredje elev att de har någon form av allergi och ungefär vart tionde barn har astma (Astma och allergiförbundet, 2024). De vanligaste orsakerna till allergiska besvär är pälsdjur, pollen och olika livsmedel. Damm, tobaksrök och starka dofter kan också ge besvär även om barnet/eleven inte har någon allergi. De vanligaste symtomen är astma, allergisk snuva (så kallad hösnuva), ögonbesvär och eksem. Allergiförebyggande insatser i skolmiljö är viktigt för att förhindra försämringar hos barn och elever med allergier. Bra städning och ventilation i skolan är viktigt för att minimera allergen-nivåer till den lägsta möjliga nivå, samt förhindra att barn och elever blir sämre i sin allergi i skolan. Genom att ha normenlig luftomsättning, minimera mängden damm-samlade inredning och ha frekvent städning kan halter av damm och allergen minskas. Enligt Miljöbalken (1998:808, 26 kap, 19§), kan krav på egenkontroll för att förebygga och åtgärda olägenheter för människors hälsa endast ställas för lokaler och deras skötsel – inte på personer som vistas i lokalerna.¹

Genomförande

Genom nedanstående rutiner säkerställer vi verksamhetens arbete kring allergier och överkänslighet. Avvikelse dokumenteras på uppföljningsblankett (bilaga 1). Ansvaret för arbetet delas mellan de olika verksamheterna. Skola och fritidshem har fungerande rutiner för överföring av information till berörd personal.

¹ Enligt arbetsmiljöverket kan dock krav ställas på rutiner på skolor (och förskoleklass) för att ge information hur pälsdjursallergen kan begränsas, som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på en skola. Riskbedömning ska göras enligt Arbetsmiljöverkets regler vid förändringar i arbetsmiljön som kan påverka hälsan negativt, t ex innan skolhundar införs som stöd för elever med särskilda behov.

Vid behov får personalen utbildning kopplad till den enskilde elevens behov. Måltidsenheten arbetar utifrån sina riktlinjer gällande allergier och överkänslighet, detsamma gäller städenheten.

Skolverksamheten och fritidshemmets kännedom om elevers allergier och överkänslighet är beroende av att vårdnadshavare överlämnar informationen till skolan vid skolstart alternativt när det uppstår. Vid allvarliga medicinska tillstånd sker en överföring, om vårdnadshavare samtycker, mellan BVC och elevhälsans medicinska del alternativt sjukvården och elevhälsans medicinska del.

- **Rutin för information om specialkost** mellan vårdnadshavare och skolans kök/måltidsenheten finns. För ändrad kost på grund av födoämnesallergi söks via e-tjänst på kommunens hemsida.
- **Rutin för informationsöverföring och uppdatering** av gällande matallergier och överkänslighet mellan vårdnadshavare, skola och kök kommer in via det digitala kostintyget. *Vårdnadshavare ansvarar för att kopia lämnas till rektor.*
- **Rutin för inköp av inredning och lekmaterial** finns via upphandlade avtal och leverantörer.
- **Rutin för att förebygga allergier** finns bland annat via Folkhälsomyndighetens allmänna råd om städning i skolor FoHMFS 2014:19. (Folkhälsomyndigheten, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/415fa580a6324d1594d9844b7c2e4e19/fohmfs-2014-19.pdf>)

Städenheten har tagit fram anvisning för städ med syfte: att få ett underlag för att nå samma servicegrad på samma typ av enhet oavsett ort; att det ska vara tydligt för personal vilka arbetsuppgifter som de ska utföra och att det ska vara tydligt för verksamheterna vilken basnivå städningen har (bilaga 2). Anvisningen kompletteras med ytterligare dokument på mer detaljnivå.

- **Rutin för inköp av livsmedel** (bilaga 3).
- **Rutin vid allergiska reaktioner.** Vid behov upprättas en egenvårdsplan i samarbete med hem och skola. Personal som arbetar med aktuell elev tar del av egenvårdsplanen. Skolsköterska finns med i arbetet att stödja personal kring medicinska frågor.

- **Beredskapsplan** för kraftig allergisk reaktion: Östhammars kommuns medicinska elevhälsa abonnerar på Uppsala kommuns webbhandbok för medicinsk elevhälsa. Hur överkänslighetsreaktion/anafylaktisk chock ska behandlas framgår av handboken (bilaga 4).
- **Anpassning och utvärdering av miljön:** Att använda checklistor för att synliggöra och identifiera risker i miljön är en bra åtgärd för att förebygga försämringar för barn/elever med allergier och samtidigt skapa en bra miljö för alla.

Uppdatering och uppföljning

Dokumentation vid uppdatering och uppföljning av rutinerna sker löpande vid förändringar men minst två gånger per år vid uppstart av nya årskullar i augusti samt vid terminsavslut av årskullar i maj (bilaga 1) tillsammans med personal från skola och kök samt representant för ansvarig huvudman. Dokumentation sker vid avvikelse från rutiner. Dokumentationen sparas i två år på respektive enhet.

Bilaga 1

Dokumentation vid uppdatering och uppföljning av rutinerna

Datum	Tid
Uppstart genomförd:	
Underskrift	

Datum	Tid
Uppföljning genomförd:	
Underskrift	

Dokumentation vid avvikelse från rutiner

Datum	Tid
Avvikelse:	
Vidtagna åtgärder:	
Underskrift	

Anvisningar för verksamhet städ

Det finns möjligheter men även begränsningar utifrån ett flertal regler och riktlinjer som beskriver vad vi kan och får göra i de offentliga lokalerna vi tillsammans driver verksamhet. Vi har ett ansvar att förvalta våra lokaler på så bra sätt som möjligt för att människor ska trivas och kunna vistas i även vid problem med allergi. Vi följer lagar, regler och riktlinjer för städning av offentliga lokaler (Svensk standard SS 8760014 :2017; SOSFS 2015:10; 2020; SFS 2001:453; SFS 2017:30; AMV AFS 2018:4; MB 1998:808; Förordningen 1998:899; Förordning 1998:901 ;NFS 2001:2; Fo HMF 2014:19). Det innebär att vi följer Svensk förening för vårdhygien rekommendationer "Städning i vårdlokaler" (SIV) 2020 samt "Hygienrutiner inom kommunal vård, Uppsala län 2020". Vi följer allergiförbundets rekommendationer om allergi och tillgänglighet i skolor och vårdlokaler samt "Handlingsplan för giftfri förskola" Östhammar kommun 2016.

Vi ser ett behov att tydliggöra och möjliggöra för fler att få kunskap om vilka möjligheter och begränsningar som städ har idag inom den egna verksamheten. Dessa dokument medföljer som bilagor. Det kan även ses som en kartläggning av städs verksamhet och en möjlighet till vidareutveckling.

Arbetsmetoder

1.1.1 Daglig städning respektive veckostädning

Vi utför en så kallad *normalinstruktiv behovsanpassad städning* (bilaga 1 "Detta är basstäd"). Med det menas att vi har riktlinjer och intervaller som vi följer men vi anpassar tillfällena efter vilket behov det finns i respektive rum (bilaga 2 "Daglig städning respektive veckostädning"). De innebär att vi ibland får städa av vissa ytor vid fler tillfällen under en dag eller en vecka. Om det mycket smutsigt eller andra problem så innebär det även att vi prioriterar vad som är viktigast att utföra först.

1.1.2 Storstädning – fönsterputsning samt städning på hög höjd

Minst en gång per år storstädas vi samtliga lokaler. En gång per år så utförs fönsterputsning samt städning på hög höjd i merparten av våra lokaler. Vissa undantag där verksamhet utövas ytterst sporadiskt hög höjd städas vartannat år. Uppstart och avstämning fönsterputsning sker årligen med upphandlat fönsterputsbolag (bilaga 3 "Rutin fönsterputsning och städning av höga höjder").

Vid storstädning ingår rengöring av väggar, lampor, möbler, ventilationsdon och rör, element, elkontakter, strömbrytare, dörrkarmar, speglar, glasdörrar, golvlister, skohyllor, whiteboardtavlor, trappor och räcken. Vidare ingår rengöring utvändigt av skåp och hyllor (tomma) samt spisar, kylskåp, frysar och diskmaskiner. Golvvård utförs beroende på vilket golvmaterial, slitage och smutsighetsgrad som finns i lokalen. För att förtydliga hur vi tillsammans ansvarar för viss rengöring, (bilaga 4 "Tillsammanslistan").

1.1.3 Kemikalier

Vi arbetar med så låg kemikalieförbrukning som möjligt och tillämpar kemikaliefri städning på de enheter det är möjligt. När vi använder kemikalier så upphandlar vi de produkterna som inte har onödiga tillsatser i form av färg- och parfymämnen. Vid städning räcker det oftast med vatten, men vid speciella behov används neutrala miljömärkta och anpassade rengöringsmedel. Vi använder moppar och torkmaterial som består av mikrofiber eller syntetmaterial för att få bra smutsuppsamling och en lätt städmetod. I första hand används torr-/fuktmetoder som är baseras på statisk elektricitet. Vi använder även mikrodukar och mikromoppar som är fuktade med vatten. Alla sk "tag-ytor" städas med mikrodukar.

Vi tillhandahåller även till viss del disk- och städmaterial till personalkök samt i övrigt för enklare rengöring (bilaga 5 "Förbrukningsmaterial för personalkök mm").

1.1.4 Allergistäd

Innebär att lokaler där allergiker vistas största delen av dagen skall saneras, i första hand av skolan eller förskolan. Med det avses att textilier, mattor och gardiner, samt klädda möbler skall tas bort eller rengöras ofta. Öppna skåp skall förses med dörrar eller luckor där så mycket material som möjligt kan förvaras. Ytor såsom fönsterhyllor, hyllor, bord, bänkar och stolar ska hållas fria. Växter och golvförvaring ska undvikas.

Specifika allergistädningrutiner behöver upprättas där det tydligt framgår vem som är ansvarig för vad. Om dessa åtgärder följs är det ofta tillräckligt för att utesluta eller minimera reaktioner hos individ.

För att säkerställa att lokalerna är tillgängliga för alla och att vi följer lagar och regler utför miljökontoret årligen tillsyn.

Inköp av livsmedel

VARUCENTRAL

1. Inköp

Östhammars kommun, måltidsenheten använder sig av ett kommunalt avtal för inköp från storköksgrossist. I upphandlingen ställs krav som gäller, i enlighet med livsmedelslagen, för leverans av livsmedel.

2. Ankomstkontroll av varor och emballage

Kontroll av att produkten är märkt med rätt innehåll, ingrediensförteckning, datum och förvaringsanvisning. Kontroll av att ytteremballage och vakuumpförpackningar är hela och rena. Skadat emballage som har eller kan vid förvaring, påverka produktens kvalitet negativt ska returneras till grossist och/eller leverantör.

3. Förvaring av torrvaror

Produkter ska placeras på hyllor eller pallar med hjul som lätt går att flytta på vid rengöring. Öppnade förpackningar tillsluts väl.

4. Kylförvaring

Tillagad mat skall separeras från råa livsmedel. Ställ den tillagade maten högst upp och de råa produkterna längre ner i kylan. Har man tillgång till ett kylrum kan man separera livsmedlen genom att ha olika hyllor.

Förvaring av berett livsmedel ska förpackas väl samt märkas med vad det är, tillagningsdatum, samt ev. allergen. MF står för mjölkfritt, LF står för laktosfritt och GF står för glutenfritt.

5. Packning och transport av mat.

Packning av matvagnar till mottagningsköken, sker tidsmässigt så nära måltiden som möjligt. Temperatur får ej understiga +60 °C. Information av ev. allergener i måltiden finns skriftligt. Kantiner med specialkost ska vara tydligt märkta med aktuell allergi eller namn

Behandling vid överkänslighetsreaktion/anafylaktisk chock

Akutläkemedel

Indikation	Läkemedel
<p>Lindrig reaktion</p> <p>Symtom: Hudutslag med klåda (nässelutslag) Klåda/rinnande ögon/näsa Svullnad, klåda i mun och svalg Svullna läppar/ögonlock</p> <p>Kraftig reaktion Är oftast en reaktion från flera organ samtidigt, symtomen är till en början lindriga men kan förvärras snabbt.</p> <p>Symtom: Utbrett nässelutslag, kraftig rodnad och/eller svår klåda över stora delar av kroppen</p> <p>Ökande svullnad i mun och svalg med heshet eller svårt att prata</p> <p>Tydliga andningsbesvär: hosta, astma eller andra andningssvårigheter</p> <p>Tilltagande magsmärtor och/eller kräkningar</p> <p>Kallsvett, blekhet, oro, ångest, tilltagande trötthet och medvetslöshet</p>	<p>Läkemedel</p> <p>1. Ge antihistamin, Desloratadin 5 mg Dosering: 6-18 år = 1 tablett</p> <p>2. Om symtomen ökar, gå vidare med åtgärder enligt nedan</p> <p>1. Ge Adrenalinautoinjektor 300 mikrogram alternativt Adrenalin injektion 1 mg/ml 0,3–0,5 ml Dosering: 6-12 år = 0,3 ml 13-18 år = 0,5 ml</p> <p>Intramuskulärt i lårets fram-utsida. Dosen kan upprepas inom 5-10 minuter om önskad effekt uteblir</p> <p>2. Om astmasymtom (hosta, svårt att andas) ge astmamedicin Bricanyl turbuhaler inhalationspulver 0,25 mg/dos Dosering: 6-18 år = 0,25-0,5 mg = 1-2 puffar</p> <p>Dosen kan upprepas vid behov var 10:e minut</p> <p>3. Om ej givits tidigare: Ge antihistamin, Desloratadin 5 mg Dosering: 6-18 år = 1 tablett</p> <p>Ge kortison, Betapred 0,5 mg Dosering: 5 mg =10 tabletter i engångsdos (lös tabletterna i lite vatten i en medicinburk</p>

Övriga akuta åtgärder

1. Lägg eleven, höj fotändan och om möjligt sänk huvudändan.
2. Sätt på blodtrycksmanschett. Kontrollera puls och blodtryck.
Notera resultaten och klockslagen.
3. Se till att eleven har fria luftvägar. Om eleven andas – placera eleven i stabilt sidoläge.
4. Tillkalla hjälp, det behövs flera vuxna vid en akut situation.
5. Utse en person som ringer efter ambulans – ring 112.
Personal ska ta emot ambulansen.
6. Förbered transport till sjukhuset, skolpersonal ska medfölja till sjukhuset.
7. Kontakta vårdnadshavare och informera lärare.
8. Övervaka eleven och följ puls, blodtryck och medvetandegrad var 15:e minut.
9. Vid hjärtstillestånd: Lägg ner eleven på golvet och starta hjärt- och lungräddning!
Starta med 5 inblåsningar - 30 kompressioner (takten 100/ minut) – 2 inblåsningar – 30 kompressioner - 2 inblåsningar – 30 kompressioner osv

Källor

Arbetsmiljöverket (2024) "Arbetsmiljön i skolan.

<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/broschyren/arbetsmiljon-i-skolan-broschyr-adi565.pdf>

Allergironden.se (2024) <https://www.allergironden.se/>

Astma och allergiförbundet (2024) <https://astmaoallergiforbundet.se/information-rad/skola-och-forskola/>

Folkhälsomyndigheten.se (2024) <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/f/folkhalsomyndighetens-allmanna-rad-fohmfs-2014-19/>